

Linneuniversitetet

Kalmar Växjö

Självständigt arbete

Kan man prata engelska på svenska?

Vuxnas och ungdomars attityder till engelska inslag i svenska språket

Författare: Maria Haglund
Handledare: Per Lagerholm
Examinator: Sofia Ask
Termin: VT14
Ämne: Svenska språket
Nivå: G2E
Kurskod: 2SV10E

Abstract

Syftet med studien är att undersöka och diskutera attityder till engelska inslag i svenska språket hos vuxna och ungdomar på ett småstadsgymnasium. De forskningsfrågor som ställs är om språkattityderna mestadels positiva eller negativa, om det finns någon skillnad mellan åldersgruppernas språkattityder och om engelska inslag accepteras olika mycket. En enkät genomfördes med ungdomar i åldern 15–17 och till vuxna i åldern 21–63. Samtliga informanter studerar eller arbetar på samma gymnasium. Undersökningen visar att majoriteten av informanterna har positiva språkattityder till engelska inslag i svenskan. Ungdomarna är mer positiva än de vuxna, men även majoriten vuxna är positivt inställda. Varken ungdomarna eller de vuxna gör någon skillnad på om orden visar anpassning till svenska språket eller inte. Det är möjligt att acceptansen av orden snarare beror på vad orden har för användningsområde, betydelse och känsloladdning. Båda åldersgrupperna visar mer acceptans för engelska ord och uttryck i kommunikationsfälten ungdomstidningar och sociala media. Två andra fält, nyhetstidningar och skoltexter, har en mer seriös prägel och informanterna gör en viss skillnad på vilka fält orden kan användas i.

English title:

Can you speak English in Swedish? Adults' and young peoples' attitudes towards streaks of English in Swedish language

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och forskningsfrågor	2
2 Bakgrund	2
2.1 Språkattityder	2
2.2 Engelskans plats i svenska språket	4
2.3 Domäner och ämnessfärer med engelska lånord	5
2.4 Lånords syfte och språkanpassning	6
3 Metod och material	7
3.1 Metod: enkät	7
3.2 Material: de engelska orden	9
3.3 Metodkritik	10
3.3.1 Kritik mot enkätutformningen	11
3.4 Etiska överväganden	12
4 Resultat	13
4.1 En jämförande helhetsbild av gruppernas språkattityder	13
4.2 Attityder till engelska ord i olika kommunikationsfält	17
4.3 Attitydskillnad mellan interima och ointegrerade ord	19
4.4 Attitydskillnad mellan åldersgrupperna	20
5 Diskussion	21
5.1 Sammanfattning	21
5.2 Språkattityder i informanternas motiveringar	23
5.3 Acceptans av orden	24
5.4 Vidare forskning	26
Litteratur	27

Bilaga.....29

1 Inledning

Dagligen kan man höra det engelska språket omkring sig. Det finns i musik, filmer, reklam men också i samtal med vänner både muntligt och skriftligt. Dessutom kräver dagens undervisning och arbete ofta att man har bra engelskkunskaper och på fritiden kommunicerar man då och då med hjälp av engelska. Språkets stora användningsområde har gjort att det även kommit in i det svenska språket. Orden blir dessutom moderna att använda, massmedierna sprider dem vidare, och så etableras engelskan mer och mer i svenskan. Vissa ord anpassas till svenskan och blir nya ord, eller också förblir ordet helt engelskt i både stavning och uttal.

Att låna in ord från engelskan har Sverige gjort sedan andra världskriget. Idag är engelskan det dominerande språket som Sverige lånar in ord från (Pettersson 2005:143). Många är därför rädda att det ska ta över svenska språket helt så att svenskan dör, men en språkdöd är inte nära. Däremot kan engelskan ta över inom olika domäner, då det sker en så kallad domänförlust vilket innebär en total övergång från svenska till engelska inom domänen. Det faktum att vi lånar in många ord från engelskan har lett till att debatter om att bevara svenskan har förts. Josephson (2011:61) skriver om engelskans starka ställning och motviljan till att blanda språk. Denna motvilja kan yttra sig i misstankar mot bruten och otydlig svenska, men också i negativa attityder till engelska lånord eller försvenskningen av dem, menar han.

Det finns olika attityder till språk och sedan 1960-talet finns forskning om attityder till språk som ett forskningsfält inom flera områden, bland annat sociolingvistik och tvåspråkighetsforskning (Bijvoet 2007:114). En viktig utgångspunkt som Nuolijärvi (2009:37) framför är att eftersom språket hela tiden finns och skapas av oss, så är även attityder till språket ett levande element som påverkar oss, våra val och våra förhållanden till olika språkliga varieteter.

Intresset för ungdomars och vuxnas attityder till det engelska språket är basen för denna studie. Kolu (2011:162) skriver att forskning om språkbruk ofta bedrivs i de större städerna och därför riktas denna undersökning av attityder som finns till engelska ord i en småstad.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet är att undersöka attityder till engelska inslag i svenska språket hos vuxna och ungdomar på ett småstadsgymnasium.

För att uppfylla syftet ställs följande forskningsfrågor:

- Är attityderna till engelska lånord mestadels positiva eller negativa?
- Är det någon skillnad mellan åldersgruppernas språkattityder och i så fall vilken?
- Blir de olika orden accepterade olika mycket, beroende på om de visar anpassning till det svenska språket eller inte?

2 Bakgrund

Nedan beskrivs tidigare forskning och bakgrund som berör studiens ämne. Forskning om språkattityder lyfts fram, likaså forskning om engelskans plats i svenska språket. Här finns en bakgrund till de olika domäner som engelska lånord mestadels används i och en definition av vad lånord samt en beskrivning av kategoriseringen av dem.

2.1 Språkattityder

”Språkattityder kan beskrivas som värderande inslag i människors reaktioner gentemot språkliga varieteter eller deras talare” skriver Bijvoet (2007:119). Hon menar att inslagen kan se olika ut; det kan vara värderande inställningar till något eller också vara ett beteende som exempelvis att undvika vissa ord. Dessutom kan språkattityderna finnas på olika språkliga nivåer, alltifrån språkvårdande åtgärder till attityder till olika varieteter eller språkliga uttryck.

När man lär sig att använda sitt modersmål så lär man sig också vissa attityder till olika ord och språkbruk, om hur det borde se ut och vad som är fult etc. Lars-Gunnar Anderson (1985:30f) menar att barn påverkas av sina föräldrar, att ungdomar oftast påverkas av sina vänner och klasskamrater, medan vuxna delar sina attityder och åsikter med sina arbetskamrater. Dessutom nämner han massmediernas roll som en språklig modell som man väljer att acceptera eller inte (Andersson 1985:30f).

Även Bijvoet skriver om hur man tar till sig attityder från andra människor. Hon skriver att vi inte föds med attityder utan att vi socialiseras in i dem. Hon gör skillnad på den primära socialisationen (perioden före skolstart) och den sekundära socialisationen (därefter). Det är under den första perioden som mestadels föräldrarna förmedlar attityderna, och under den senare perioden som vänner, skolan och massmedia förmedlar de viktigaste attityderna som barnet utvecklar (Bijvoet 2007:117).

Inom socialpsykologin menar många forskare att attityder har en struktur som delas in i tre delar: kognitiv (kunskap om objekt), affektiv (känslomässiga värderingar) och konativ (hur redo man är att handla utefter dem), menar Garret (2010:23). Den mest centrala komponenten är den affektiva, som består av känslomässiga värderingar på en skala av positiv/accepterande till negativ/avvisande. ”Språkattityder har studerats sedan 1960-talet inom främst socialpsykologin, men senare också inom dialektologin, sociolingvistik och tvåspråkighetsforskningen” skriver Bijvoet (2007:137). Hon förklarar att man i socialpsykologisk attitydforskning inte alltid beskriver vilka lingvistiska drag som ligger bakom attityden till varieteten utan nöjer sig med att bara konstatera att varieteten bedöms som positiv eller negativ (2007:136).

Sedan 1980-talet har även språkbrukarnas åldrar varit aktuella att studera inom sociolingvistisk forskning. Framförallt har det blivit intressant att studera olika generationers språkbruk. Redan från början av 1900-talet har speciellt ungdomars språkbruk studerats, menar Anna Gunnarsdotter Grönberg (2007:221). Negativa åsikter om uttal och ordförråd finns i samhället, och enligt Grönberg har senare forskning bidragit med en strävan att motverka negativa attityder till ungdomsspråk.

Det finns forskning om språkattityder till olika varieteter och lånord. Språkattityden till importord, alltså lånord, har undersökts i Importordsprojektet. Olle Josephson (2009:183) diskuterar de språkpolitiska konsekvenserna av Importordsprojektet och menar att trots att importorden inte är en nyckelfråga inom språkpolitiken så är det bra att föra diskussioner om dem eftersom det bidrar till att vi får en stärkt språklig medvetenhet. Josephson diskuterar även nordbors attityder utifrån Importordsprojektet och visar att i Norden är danskarna mest positiva till engelskan och Sverige ligger på andra plats (Josephson 2007:186).

Bijvoet (2007:120) påpekar att olika sätt att tala på också blir bedömda olika. Hon styrker denna tankegång med psykologen John Edwards teoretiska förklaringar; den ena är att vissa ord anses vara mer korrekta och logiska, eller också vackrare, och därmed får en mer positiv

bedömning. Den andra förklaringen är att bedömningen beror på språkliga konventioner, att sättet att tala alltså förknippas med en språkgemenskap och dess talare. En uppfattning som många attitydforskare numera delar är att attityderna till språk egentligen inte är attityder till själva språket eller varieteterna, utan återspeglar hur vi ser på talarna (Bijvoet 2007:120).

2.2 Engelskans plats i svenska språket

Förutom svenska språket har engelskan starkast ställning utanför skolan i Sverige och enligt Persson (2010:171) har den yngre generationen och mellangenerationen svenskar vant sig vid att ha engelskan som ett kontaktspråk. Han menar att ungdomar har en förkärlek för engelska ord och att de gör skämtsamma nybildningar av ord, förmodligen för att skilja sin stil från vuxengenerationens (2010:205).

Handlingsprogrammet *Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för svenska språket* visade att stödet hos ungdomar för engelskan som obligatoriskt skolspråk var mycket stort men att hälften var negativa till att ha det som ett undervisningsspråk i andra ämnen. I denna undersökning tycks de yngre informanterna vara tydligt mer vänligt inställda till engelska än de äldre, menar Bijvoet (2007:133). I bilaga 2–6 till betänkandet *Mål i mun* skriver Pia Nygård (2002:11) att de flesta av informanterna i undersökningen inte tycker att engelskan används för mycket i Sverige:

Påståendet om att man använder alltför mycket engelska uttryck i Sverige håller inte så många med om. Knappt två tredjedelar av informanterna är negativa, men en dryg tredjedel har ändå en positiv inställning till yttrandet. Ju yngre man är desto mindre håller man med om att vi skulle använda för mycket engelska. Nygård (2002:11)

Av den yngsta gruppen informanter (15–19-åringar) tog hela 80 % avstånd från påståendet att det används för mycket engelska. Nygård anser att det finns två typiska motiveringar till attityderna: ”Endera tycker man att dessa används för mycket och hotar det engelska språket, eller så anser man att det är naturligt att använda sig av engelska begrepp inom vissa områden”, skriver Nygård (2002:12–17).

Det finns flera anledningar till varför engelskan har fått så stark ställning. Håkansson (2008) nämner bland annat att engelskan är ett av skolans obligatoriska ämnen, att filmer är på engelska och att populärmusik numera domineras av engelskan. Dessutom reser människor mycket och tack vare internet kan man ingå i kommunikation på engelska

dagligen. Håkansson menar att internationaliseringen mår bra av att vi behärskar engelska, men att det också finns negativa följder som exempelvis domänförlust. En domänförlust innebär att svenskan förlorar sin användbarhet inom domänen eller ett område, för att ett annat språk som exempelvis engelska används mer där än vad svenskan gör (Håkansson 2003:87f).

Att det har förts in en stor mängd lånord till svenskan ska dock inte uppfattas som något negativt enligt Westman (1994). Hon menar att språk förändras tillsammans med samhället, vilket framförallt syns i ordförrådet. De flesta lånorden är substantiv som har påverkat svenskan på olika sätt, bland annat vad gäller stavning, uttal och böjningar (Gellerstam 1994:10f). Men ”ryktena om svenskans död är starkt överdrivna” enligt Gellerstam (1994:10f). Bland annat skriver Josephson (2004: 154) att det finns fem faser i hur ett språk påverkar ett annat och den sista fasen leder till språkdöd. Svenskan befinner sig bara i den första fasen; inlån av ord som inte tillhör det centrala ordförrådet, exempelvis ordet *mejla*. Han menar att efter en fortsatt påverkan genom faserna så skulle en svensk mening i den fjärde fasen låta såhär: ”*Did hon se the tomte?*”, men att svenskan skulle kunna kallas utplånad först i det femte steget. Det som snarare hotar är att svenskan i vissa domäner kan överges och bli obrukbar.

2.3 Domäner och ämnessfärer med engelska lånord

Gellerstam (1994:10) menar att engelskan inte spelar en så stor roll i det svenska ordförrådet som man kan tro, eftersom de engelska lånorden är särskilt vanliga inom specifika ämnessfärer. Dessa ämnessfärer är bl.a. teknik, underhållning och sport. Det har länge funnits engelska lånord även i affärsliv, industri, sjöfart, kläder och mode, maträtter och drycker (Pettersson 2005:143).

En anledning till att lånord sprids tycks ofta vara internet och massmedia. Bland andra skriver Håkansson (2004:87f) att massmedier bidrar till en allt större spridning av språkliga nyheter och att internet ger engelskan en viss självklarhet. Enligt Håkansson tar engelskan över det svenska språket i domäner som reklam, tv och internet. Det är allmänt känt att internet spelar en stor roll i dagens samhälle, och som Håkansson säger har engelskan fått en viss självklarhet tack vare det. Alla domäner eller ämnessfärer har olika verksamhetsområden, men internet kan täcka de flesta av dessa. Det kan idag vara en förmedlare av lånord via de olika ämnessfärerna mode, mat och dryck, och det används i

kommunikation i affärlivet. Även tv går idag att se via internet, och tv innehåller samma ämnessfärer. Domänen reklam finns omkring oss i stort sett överallt.

2.4 Lånords syfte och språkanpassning

Enligt Nuolijärvi (2009:40) är det numera naturligare och lättare att använda lånord än förut eftersom språksituationen och attityden till skriftspråk har förändrats. Till exempel menar hon att t.ex. finska språket idag har kontakt med engelskan i både arbete och utbildning, vilket är en språklig kontakt som inte fanns förr.

Det finns olika typer av lånord med olika syften, vilka Westman (1994:66ff) beskriver genom olika gruppindelningar: *slink-in-lån* och *motiverade lån*. I den första gruppen placerar hon *direktlån* som *sorry* och *shit* (oförändrade engelska ord ex. hälsningsord, interjektioner m.m.) och *betydelselån* som *få kredit* [för sin ...] då man använder ett svenskt ord i betydelsen av ett engelskt motsvarande. I gruppen *motiverade lån* hamnar nya ord för nya företeelser som *datavirus* och *e-mail* (ibland översatta till svenskan men inte alltid) och ord med laddning som *dissa* (som används för sitt tjušnjingsvärde, vilket också är en vanlig anledning till engelska inslag i ungdomsspråk), samt ord som har både ny betydelse och laddning som när man använder engelska uttryck eller ord då man tror att det inte finns ett bra motsvarande svenskt eller då man har avsikt att visa sin stil och kunskap känslomässigt eller stilistiskt (Westman 1994:66ff).

Men vissa lån kan uppfattas som onödiga dubbleringar av redan befintliga uttryck. (Persson 2010:171). Lånen är ibland osmidiga i svenskan på grund av stavning, uttal och böjning. En förklaring till detta ger Persson:

Många av de nya orden är mycket engelska och saknar <passform> i svenskan. Detta beror dels på att engelskt uttal ju avlägsnat sig milslångt från vårt en gång gemensamma germanska ljudsystem, dels på att engelsk formlära förlorat våra likaledes en gång gemensamma böjningsändelser. (Persson 2010:193)

Sådana lånord som inte anpassas till svenskans språkssystem benämns av Chrystal (1998:54) som *ointegrerade lån*. Motsatsen, alltså de som visar tecken på anpassning, kallar hon för *interima lån*. Tecken på anpassning kan exempelvis vara att ordet får en annan böjning, stavning eller ett uttal. Hon har exempelvis delat in orden eller fraserna *pulla (upp)*

(1998:215) och *hardcore* (1998:210) som interima ord, samt orden *audition* (1998:203) och *no problems* (1998:214) som ointegrerade ord. Chrystal menar att de ointegrerade väcker mer uppmärksamhet på grund av att de inte anpassas till språket. Men ord kan utmärka sig i språket på andra sätt också. Exempelvis visar det sig utifrån ett minnesexperiment (som går ut på att minnas de ord bäst som väcker starkast känslor) att de ord som är fula och värdeladdade utmärker sig mest (Andersson 1985:56).

3 Metod och material

I detta kapitel presenteras analysmetod, insamlingsmetod och material. Här presenteras den kritik som kan framföras mot metoden, och jag diskuterar de etiska överväganden som har gjorts i undersökningen.

3.1 Metod: enkät

Utifrån min frågeställning ansågs en kvantitativ studie passa ändamålet. Detta motiveras av Lagerholms beskrivning:

Kvantitativa resultat ger en förklaring på ett fenomen eller enbart en beskrivning men inte den djupare förståelsen av detta fenomen, vilket den kvalitativa ger. (Lagerholm 2010:31)

För att få ett kvantitativt material användes en enkät, vilket har fördelen att mycket material kan samlas in på kort tid. En metod för att undersöka attityder till språk är direkt mätning, där enkät är en bra insamlingsmetod eftersom informanterna själva får redogöra för sina attityder (Bijvoet 2007:122ff). Enkätmetoden har också fördelen att frågorna i enkäten är exakt likadana för alla informanter. Eftersom frågorna inte ställs muntligt påverkas inte informanternas svar av en eventuell intervjuare. Garrett (2010:37–46) menar visserligen att direkta metoder har svagheter eftersom de inte alltid fångar människors verkliga attityder och att resultaten inte avslöjar om attityderna är språkliga eller sociala. I denna undersökning är det dock motiverat med en direkt metod eftersom mina frågor inte är kopplade till socialt underliggande attityder.

Lagerholm (2010:39) framför vikten av att frågorna i enkätundersökningen anpassas efter dem som ska besvara enkäten. Jag har utformat frågorna så att både ungdomar och vuxna ska tilltalas av enkäten och uppleva frågorna relevanta. Enkäten inleds med de enklaste frågorna för att få deltagarna att vilja fortsätta besvara den (2010:40).

De vanligaste utformningarna på enkätfrågor är flervalfrågor, likertskalor och öppna frågor (Bijvoet 2007: 123). I min enkät användes främst flervalfrågor, men också en likertskala och några öppna frågor. Med flervalfrågor kan informanten välja bland redan givna alternativ, medan likertskalor består av påståenden som informanten får ta ställning till. Exempelvis kan informanten kryssa någonstans på en femskalig linje av olika värden som *mycket positiv*– *mycket negativ*, eller så får informanten kryssa i rutor som är uppställda skalenligt från *instämmer helt* till *tar helt avstånd* eller *vet ej* till ett visst påstående. Jag har också tänkt på att inte skapa ledande svarsalternativ som styr informanterna (2007:124).

Bijvoet (2007:124) menar att öppna frågor kan vara svårtolkade och svåra att använda som kvalitativa data eftersom det kan skapas många olika svar. Därför bör man balansera frågeutformningarna med både öppna och slutna frågor. Lagerholm menar att det är bra när det inte är endast ja/nej-frågor, för när frågorna formuleras som tämligen slutna, men med en viss grad av öppenhet, kan svaren bättre bearbetas statistiskt (Lagerholm 2010:40). Jag har därför ställt en ja/nej-fråga för ett tydligt svar, och följt frågan av ett svarsfält där informanten motiverar sitt svar.

Enkäten delades ut 2013 till ungdomar i åldern 15–17 år och till vuxna i blandad ålder 21–63 år. Två gymnasieklasser och ett antal lärare på samma skola valdes ut för att motsvara den ungefärliga åldern som söktes, med andra ord gymnasieungdomar och äldre. 50 enkäter delades ut, och 33 elever och 11 vuxna besvarade den. De vuxna informanterna arbetar på samma gymnasieskola som ungdomarna studerar på, och de har olika typer av anställningar. Gymnasieskolan ligger i samma län där materialet samlades in. Eftersom studiens syfte är att undersöka attityder på ett småstadsgymnasium valdes en gymnasieskola i en liten stad. Ungdomarna besvarade enkäten på lektionstid. De vuxna besvarade den under olika tider i arbetsrummen eller matsalen. Enkäten var utskrivet på papper och jag var närvarande i rummet för att besvara eventuella frågor.

Att det är allmänt känt att många vuxna anser att ”dagens ungdomar” pratar fult eller slarvigt (Sandström 2004), motiverar en jämförelse mellan vuxnas och ungdomarnas attityder till de engelska orden, för att se hur det förhåller sig på en skola där ungdomar och vuxna

interagerar med varandra dagligen och på så vis kanske också påverkar varandras attityder via den sekundära socialisationen.

3.2 Material: de engelska orden

I enkäten innehåller frågorna engelska ord och uttryck som är hämtade från texter eller muntlig kommunikation. Jag har samlat in sådana ord som jag i min vardag har hört eller läst de senaste månaderna, och anser dem därför vara tidsaktuella ord för studien.

Insamlingen skedde genom att jag antecknade de hörda eller lästa orden. Efter insamlingen av ord sållade jag ut sammanlagt femton ord som skulle användas i undersökningen. I den processen undersöktes ordens existens i Svenska Akademiens ordlista, Svenska Akademiens ordbok och i det engelska uppslagsverket Norstedts stora svensk-engelska ordbok, för att undersöka ordens betydelse, ursprung och tid i Sverige. Alla använda ord och uttryck räknas som engelska, några räknas även som svenska med ett ursprung från engelskan eftersom de finns med i Svenska Akademiens Ordlista. Några ord har alltså integrerats. Anledningen till att de ändå är aktuella i undersökningen är att orden fortfarande kan upplevas som engelska i olika grad och har funnits i Sverige olika länge. Så här delades lånorden in i två generella grupper i undersökningen:

- **Interima ord** (visar tecken på anpassning, är möjligen redan integrerade i svenskan): *boosta, fuckad, dissa, loser, party, hardcore, oversize, like*.
- **Ointegrerade ord** (inte integrerade i svenskan och visar inte heller några tecken på anpassning): *outfit, please, facts, makeover, Oh My God, awkward, weird*.

Det blev totalt åtta interima ord och sju ointegrerade ord, främst baserat på deras existens i de tidigare nämnda uppslagsverken. Om orden i fanns i uppslagsverken (alltså var integrerade i svenska språket) så undersökte jag om det fanns tecken på anpassning till det svenska språket, så som ordböjning, stavning eller uttal, för att avgöra vilken grupp de skulle tillhöra. Exempelvis räknas *dissa* och *fuckad* som interima ord medan *outfit* och *makeover* räknas som ointegrerade ord. Jag baserar detta arbetssätt på Chrystals (1998) kategorier interima och ointegrerade ord, vilket även gjorts på liknande sätt i andra undersökningar. Bland annat har Frenneson (2005) i sin undersökning ”*Shit, den dissen var nice.*” – Om användandet av engelska lånord i ungdomars diskussioner på Internet, avgjort ifall de ord hon hade valt ut ur diskussionerna var lån eller inte. Frenneson skriver att om ordet fanns i SAOL:s senaste upplaga såg hon inte ordet som ett lånord eftersom det hade etablerats i svenskan. Hon

refererar till bland andra Chrystal (1988) och Ljung (1985) som använder denna metod. På detta sätt kunde jag avgöra om orden i min studie hade integrerats in i svenskan eller inte. Mitt val av nästa steg, att använda ordböjning, stavning eller uttal för att avgöra om orden visade några tecken på språklig anpassning, baseras på Chrystals indelning (1998) som innebar att interima ord är ord som visar dessa tecken på anpassning.

Vissa överväganden gjordes vad gäller uppdelningen av interima och ointegrerade ord. I den interima gruppen hamnade först och främst de ord som är integrerade i svenskan och alltså tillhör språket. För det andra hamnade ord som endast visar tecken på anpassning till svenskan (men som inte är integrerade enligt SAOL), genom antingen stavning, uttal eller böjning/ändelser bland interima ord. Det är anledningen till att *fuckad* och *boosta* räknas som interima ord. Något svårare var orden *oversize* och *like* eftersom de såhär inte alls visar tecken på anpassning till svenska språket, men i en annan form kan ha exempelvis svensk böjning. Det finns belägg på dessa ord i andra former i både tidningar och på internetsajter då vanligtvis ändelsen är annorlunda (*oversizat*), men även uttal och stavning (*lajkat*). I denna undersökning bör man av samma anledning ta hänsyn till att informanterna kan ha olika attityder till de olika grammatiska formerna av orden och det är inte möjligt för mig att avgöra om attityden är riktad mot en specifik form och i så fall vilken, eller mot ordets alla olika former. Jag har dock meddelat informanterna om att det kan finnas olika grammatiska former av ordet, bland annat genom att i fråga 1 i enkäten skriva ”följande ord eller varianter av dem”.

Ett annat beslut rör ordet *party* som kan tyckas vara ointegrerat på grund av att ingen anpassning till svenskan syns. Eftersom *party* finns i Svenska Akademiens Ordlista och Svenska Akademiens Ordbok är det dock interimt och är ett exempel på ord som faktiskt integrerats utan att förändras.

3.3 Metodkritik

Resultaten kommer inte kunna generaliseras utan kan endast ge en bild av språkattityder på just det undersökta småstadsgymnasiet. Det faktum att undersökningen är baserad på ett fåtal individer påverkar dessutom undersökningens reliabilitet. Jag hade räknat med att fler informanter skulle besvara enkäten, framförallt vuxna, men jag anser att det trots det låga antalet skulle gå att få resultat värda att diskutera och möjligen motivera större och bredare undersökningar i ämnet.

De öppna svaren blir ibland svåra att tyda och jag styrs av mina egna tolkningar eftersom inga följdfrågor ställs i enkäten. De öppna svaren kan nämligen tolkas på olika sätt; exempelvis kan ”ingen speciell uppfattning” tolkas som en positiv inställning men även som en likgiltig sådan. Samma mening kan också få en annan innebörd om det finns en glad smiley bakom. Exempel som dessa gör att om studien skulle upprepas skulle resultatet bli annorlunda. Bijvoet (2007:128) påpekar att attityder påverkas av grupployalitet och identifikation, vilket gör att olika grupper kan skilja sig mycket åt. Även detta innebär att resultaten skulle kunna bli annorlunda om undersökningen upprepas med en annan grupp informanter.

Vissa ungdomar verkade även svara likadant på enkäterna, vilket är ett resultat av att en grupp tycks ha diskuterat frågorna trots att de skulle svara individuellt. Här kunde jag varit tydligare genom att ytterligare en gång be dem att svara individuellt.

3.3.1 Kritik mot enkätutformningen

I fråga 1 får informanten besvara ifall de känner till orden. De kunde kryssa i alternativen *har hört* och *har inte hört*. Man kan då diskutera ifall *känner till* är samma sak som *har hört*. Eftersom kryssalternativen var *hört* och *inte hört* bedömer jag det som att informanterna då har hört orden i något sammanhang, och kanske också vet hur de fungerar i detta sammanhang. I denna studie är det detta jag menar med ”känner till”.

I fråga 3, om informanternas inställning till att engelska uttryck används istället för den svenska motsvarigheten, kan man diskutera alternativutformningen. Det kunde ha blivit andra resultat om alternativen hade utformats annorlunda. För det första tvingas deltagarna välja mellan positiv och negativ sida eftersom det är ett jämnt antal alternativ. Detta gjordes med avsikten att få deltagarna att tänka efter. För det andra kan man fundera på ifall ”mycket positiv” och ”det stör mig inte” motsvarar varandra. Det är möjligt att resultatet hade blivit annorlunda om varje gradalternativ hade fått en textad innebörd ovanför alternativen. Det påverkar inte informanternas positivt eller negativt inställda attityder, utan visar snarare hur pass positiva eller negativa de är.

I samma fråga kan kritik uppstå angående ordvalet *motsvarigheten*. Ofta kallar man det så och i engelskan finns motsvarande ord till de svenska, men det har inte alltid exakt samma betydelse. Dock anser jag inte att det påverkar informanternas uppfattning i frågan, då de

innan enkätutdelning blev introducerade i ämnet och kände till innebörden av orden. Jag hade exempelvis kunnat säga *engelskt synonymt ord*, men jag anser att enkäten är väl anpassad till dem som besvarade den eftersom ingen visade att de hade funderingar över frågornas formuleringar.

Angående fråga fyra i enkäten finns dock relevant kritik att framföra. Jag nämner i frågan att informanten ska besvara ifall man inom de olikafälten har hört orden antingen i tal eller sett dem i skrift. Här handlar kritiken om att inget avfälten nyhetstidningar, ungdomstidningar, sociala media eller skoltexter är talgenrer. Tanken är dock att exempelvis sociala media innehåller både podcasts, videoklipp och videobloggar, vilka innehåller *tal*. Det är anledningen till att jag i frågan formulerar mig som *i tal eller i skrift*. Genom denna formulering ansåg jag att jag inte styrde informanternas svar då alla har olika vanor av sociala media. Eftersom det intressanta är om ordet har använts eller inte, istället för hur, så ansåg jag att jag hade två val: vara tydlig med att det inte spelar någon roll hur orden har framförts, eller att utelämna hela formuleringen *i tal eller skrift* och därmed också låta informanterna fundera på om det hade spelat någon roll – vilket hade kunnat leda till olika tankegångar eller tolkningar.

3.4 Etiska överväganden

Jag förhåller mig till Vetenskapsrådets (2011) principer genom att följa de fyra grundläggande kraven för humanistisk forskning. Informationskravet uppnåddes genom att deltagarna underrättades muntligt (och skriftligt på enkäten) om studiens ämne och syfte, att det var frivilligt att delta, och hur de kunde kontakta mig vid behov.

För att behandla samtyckeskravet korrekt samlades deltagarnas samtycke in genom att jag meddelade att det finns en signeringsrad samt information på enkätens förstasida. Signeringen (behövde inte vara tydligt textad) var inte tänkt att kunna spåra upp informanter i efterhand, utan var ett bevis på att man samtycker att innehållet används för undersökningen. Ibland kan samtycket räknas som underförstått när deltagarna lämnar in den besvarade enkäten, men eftersom den delas ut i ett klassrum på lektionstid är det möjligt att ungdomarna kan känna sig tvingade. De vuxna sökte jag upp på deras arbetsplatser och frågade om ville delta. De vuxna fick samma information och förutsättningar så även de måste signera på förstasidan. Signatur hade inte varit nödvändigt, eftersom enkäten inte berör några etiska känsliga punkter. Ungdomarna var tillräckligt gamla för att besvara enkäten utan målsmans

underskrift. Ett godkännande av skolans rektor inhämtades, vilket innebar ett godkännande för att vistas på hela skolan under vissa datum och vissa lektioner.

Enligt konfidentialitetskravet kommer varken deltagarnas eller skolans namn att nämnas i texten och ingen obehörig kan spåra informanterna. Informanterna får fylla i viss personlig information såsom födelseår, för undersökningens skull. Jag tar hänsyn till nyttjandekravet eftersom informationen endast används i forskningssyfte.

4 Resultat

Här presenteras de resultat som har framkommit i studien. Först görs en jämförelse mellan ungdomarna och de vuxna och därefter diskuteras skillnader och likheter i resultaten av varje domän. Till sist jämförs acceptansen till interima ord och ointegrerade ord, och skillnaden mellan vilka domäner som dessa interima eller ointegrerade ord accepteras i presenteras.

4.1 En jämförande helhetsbild av gruppernas språkattityder

Båda grupperna har hög kännedom om alla orden som används i undersökningen. Endast ett fåtal informanter menar att 1–3 ord är okända för dem. Även användningen av orden är någorlunda lika; två av de tre mest använda orden är gemensamma, *oversize* och *dissa*.

Tabell 1. De ord som flest informanter använder

Ungdomars mest använda ord		Vuxnas mest använda ord	
dissa	73 %	party	73 %
oversize	64 %	dissa	64 %
outfit	55 %	oversize	45 %

De ord som används minst varierade däremot något, undantaget det allra minst använda ordet för båda grupperna; *facts* som färre än 3 % av informanterna använde.

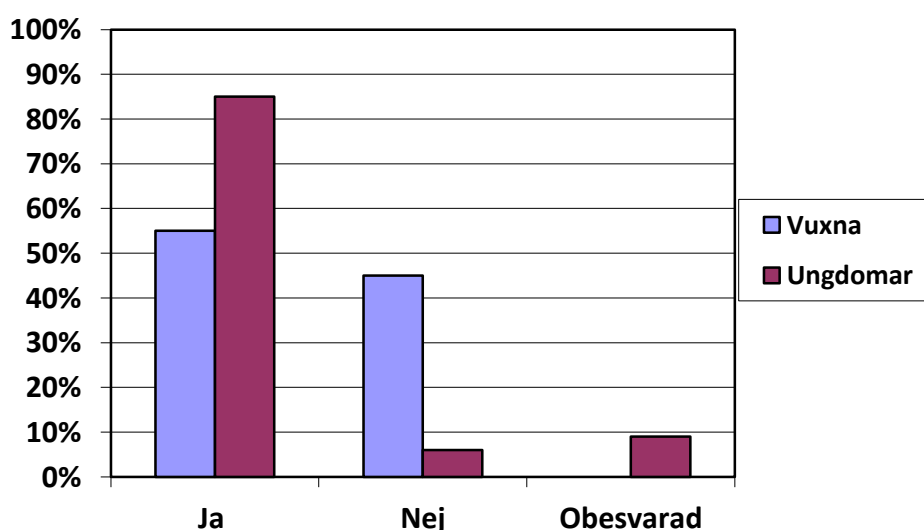
Tabell 2. De ord som minst informanter använder

Ungdomars minst använda ord		Vuxnas minst använda ord	
makeover	18 %	like	18 %
boosta och hardcore	12 %	fuckad	0 %
facts	3 %	facts	0 %

Tabellerna visar att det är en stor skillnad mellan vilka ord som informanterna själva använder och vilka de inte använder, då hela 73 % använder *dissa*, men 0–3 % använder *facts*.

Enkäten undersökte inte bara specifika ord, utan även inställningen till engelska inslag överlag i svenskan. Majoriteten av båda grupperna tycks vara positivt inställda till att engelska ibland ersätter svenska ord i kommunikation på svenska. Av ungdomarna är 100 % positivt inställda och av de vuxna är 63 % positivt inställda till det. De vuxna med negativ inställning är endast lite negativa och ingen av deltagarna stör sig mycket på hur engelska ord ersätter de svenska.

Informanterna angav om de anser att engelskan borde accepteras mer i vardagen i kommunikation på svenska:

Figur 1. Ställningstagande till att engelska ord bör accepteras mer.

De flesta ungdomar (85 %) och strax över hälften av de vuxna (55 %) anser att det borde accepteras mer, vilket innebär att majoriteten alltså är positivt inställda. 6 % ungdomar svarade nej, och 9 % valde att inte besvara frågan alls eller att svara med ett osäkert eget skrivet mellanalternativ som *mnjaa*. Nedan återges några av de motiveringar som informanterna skrev i frisvaren.

Vuxna: motiveringar till att engelskan bör accepteras mer eller inte

- (1) Nej: Det förekommer så många ändå, att det räcker och vi har svenska ord vi kan använda istället.
- (2) Nej: Vi ska vara rädda om vårt eget vackra språk men vara öppna för att lära andra språk. Öppnar för gemenskap!

Ingen vill helt utesluta engelskan från svenskan men de tycks anse att det ändå räcker med de engelska ord som redan finns. Någon menar också att vi kan vara öppna för att lära oss nya språk men att svenskan är ett språk som vi ska vara rädda om, förmodligen i bemärkelsen att inte blanda in för mycket engelska eller andra språk.

- (3) Ja: Jag tycker att många engelska ord är så pass användbara och på ett sätt så ser jag det som bra med ett mer internationellt språk.
- (4) Ja: Vi kan inte stå emot förändringen.
- (5) Ja: Om det finns ett syfte med att använda engelska ord och uttryck, varför inte.
- (6) Ja: Engelska är ett så stort språk och bör höras i allmänt tal mer.

De positivt inställda vuxna ser fördelarna med att engelskan är ett stort språk och menar att det kan och bör nyttjas. De menar att användningsområdena är många och stora, och att en förändring kommer att ske då engelskan förmodligen kommer ta eller ges mer plats i svenska språket, vilket inte kan motarbetas. Så länge det finns en anledning till att använda engelska ord istället för svenska så anser vissa att det är acceptabelt eftersom de engelska orden är användbara.

Ungdomar: motiveringar till att engelskan bör accepteras mer eller inte

- (1) Nej: Det är bra om (det) håller sig på en lagom nivå så att det inte blir överdrivet, det är ju trots allt svenska vi pratar om.
- (2) Nej: Som slang är det helt okej men accepteras som "riktiga" ord är överdrivet för en del av svenskan vill man ju bevara.

Ungdomarnas negativa attityder motiveras av att engelskan kan bli överdrivet mycket använt och att det fungerar i vissa sammanhang exempelvis som slang, men att inte alla engelska ord bör betraktas som riktiga svenska ord. Även bland ungdomarna finns det en tanke om att det

skulle vara skadligt med för mycket engelska ord i svenskan, att man istället bör bevara svenskan och inte låta det bli för likt andra språk. Men de flesta ansåg att man kunde acceptera engelskan mer och gav flera olika motiveringar:

- (3) Ja: Bara man fattar så är det lugnt.
- (4) Ja: Det kan hjälpa oss att uttrycka oss själva bättre när det svenska språket inte räcker till.
- (5) Ja: Vi borde hela tiden tänka mer internationellt och på kommunikationen.
- (6) Ja: I viss mån, dels kan mer använda ord (vardagsord) användas för att integrera engelskan i det svenska språket & på så sätt få språket mer internationellt.
- (7) Ja: Engelska är talat av så många och när folk är ute och reser så mycket nu för tiden måste man kunna prata med andra människor. Då är det bra om engelskan är en del av din vardag.

De positivt inställda ungdomarnas åsikter motiveras, precis som de vuxnas, av att man bör nyttja engelskan. De menar att det kan ge en beskrivning eller ett uttryck bättre innebörd. Dessutom menar ungdomarna också att språket är stort och används av många. Enligt dem skulle engelskan kunna användas i vardagskommunikation på svenska, och några anser att en högre acceptans av engelskan kan bidra till internationalisering.

Informanterna beskrev också sina uppfattningar av personer som använder många engelska ord och uttryck i kommunikation på svenska. Majoriteten av ungdomarna antyder att de inte har någon speciell uppfattning om sådana personer. De vanligaste anledningarna till deras likgiltiga inställning till personer som använder mycket engelska inslag tycks vara att en sådan användning är vanlig, men också att de inte tänkte på det, att de själva använder många engelska ord, och att de inte störs av engelskan. Frågan lydde: Vad har du för uppfattning om personer som använder många engelska uttryck när de talar på svenska i vardagen?

- (1) Ingen uppfattning. Eller jag reflekterar inte över det för det är så vanligt.
- (2) Inget anmärkningsvärt, normalt i dagens samhälle.
- (3) Tänker inte så mycket på det då jag själv använder mig av engelska ord. Antar att det är mest ungdomar som använder sig av dessa.

Vissa, som har positiva uppfattningar om personer som använder många engelska inslag, menar att engelskan kan beskriva vissa ord bättre och att det låter coolt. Några menar att de som använder sig av många engelska ord antingen har väldigt lätt för språk och är kunniga, eller inte alls har lätt för svenskan och därför använder engelskan för att stärka sitt språk. De

anser också att det är ungdomliga personer som använder mycket engelska ord samt att dessa personer kanske spenderar mycket tid vid internet och spel:

- (1) Min första tanke när jag hör någon använda dessa uttryck är att dem spelar mycket onlinespel eller kollar mycket på film. Jag stör mig inte på det.
- (2) Brett ordförråd och har lätt för språk.
- (3) Att dessa personer inte känner sig helt bekväma i det svenska språket och därför tar till engelska.
- (4) Sköna lirare så att säga.

Det finns vissa negativa inställningar hos några informanter som menar att det kan vara störande med mycket engelska inslag, om personen försöker vara någon speciell och därmed känns tillgjord, eller om personen letar efter ett engelskt ord när ett svenskt hade kunnat vara lättare att använda:

- (1) Vill framstå som ”cool”.
- (2) Ganska ”outbildade”, slarviga, ungdomliga, är mycket på internet.
- (3) Jag kan tycka att det blir lite störande om någon anstränger sig för att hitta ett ord på engelska istället för att lätt kunna säga det på svenska.

De vuxnas uppfattningar om personer som använder mycket engelska är mer blandade än ungdomarnas, men ändå rätt lika. Bland annat menar de att sådana personer bör lära sig svenska bättre för att bli säkrare på det eller att personerna vill verka tuffare än vad de är. Några vuxna har uppfattningen att personer med mycket engelska inslag är unga personer, och att det är en följd av sociala medias lättåtkomlighet:

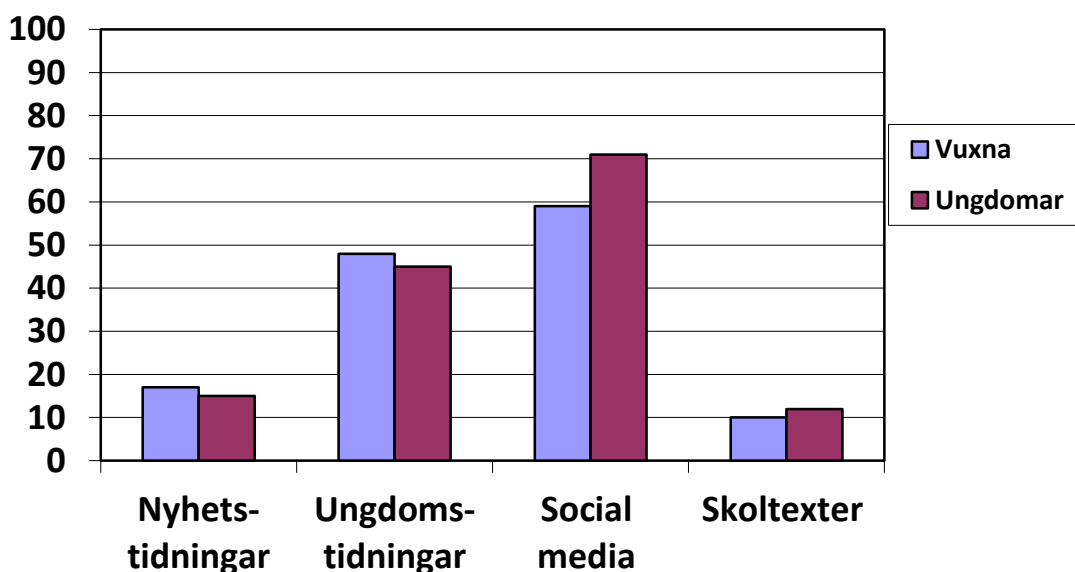
- (1) Ser det som en påföljd av sociala medier och det alltmer lättåtkomliga på nätet (filmer, data, spel, FB, twitter, m.m.)
- (2) Vill kanske verka tuffare än vad de är?
- (3) Har ingen uppfattning.
- (4) Ung person.

4.2 Attityder till engelska ord i olika kommunikationsfält

Här har jag använt mig av fyra olika fält för att i en kontext se hur orden accepteras olika beroende på användningsområden. Dessa fält är nyhetstidningar, ungdomstidningar, sociala

media och skoltexter. Jag kallar det för kommunikationsfält eftersom det blir förvirrande att kalla det för sfärer eller domäner på samma sätt som görs i avsnitt 2.3. Genom att i undersökningen använda dessa kommunikationsfält som har olika stilar, målgrupper, funktioner och användningsområden, får man med några av de domäner och ämnessfärer som bland annat mat och dryck, kläder och mode, underhållning, reklam, tv (elektroniska tidningar) och internet. I fältet skoltexter finns inte typiskt dessa domäner och sfärer, utan skoltexter är ett fält som snarare ligger utanför de områden där engelskan anses användas mycket, men som berör båda informantgrupperna i olika grad.

Nedan finns en figur som visar informanternas attityder till användningen av de engelska orden inom varje fält. Figuren visar att både ungdomarna och de vuxna har minst acceptans för användning av engelska inslag i fältet skoltexter, och även låg acceptans för engelska inslag i fältet nyhetstidningar. Informanterna har hög acceptans för användning av engelska inslag i ungdomstidningar, och allra högst för sociala media.

Figur 2. Acceptans av engelska ord i olika domäner

Vuxna och ungdomar har alltså likadana uppfattningar om vilket fält de accepterar att de engelska inslagen används i, samt vilka fält som kommer på andra, tredje och fjärde plats. Nedan beskrivs resultatet mer ingående utifrån vad de vuxna och ungdomarna tillsammans tycker om ordens användbarhet.

I kommunikationsfältet nyhetstidningar är de ord som accepteras mest *outfit* och *makeover*. Även *party* anses gå bra att använda. De två första orden tillhör gruppen *ointegrerade lån*. De minst accepterade orden är *fuckad*, *loser* och *dissa* (interima), och *awkward*, *weird*, *OMG*, (ointegrerade).

I ungdomstidningar accepteras användandet av alla ord. Dessutom är det fler informanter som accepterade orden där än i nyhetstidningarna. Oavsett om orden är interima eller ointegrerade så accepteras de i lika stor utsträckning. De mest accepterade orden är desamma som i nyhetstidningarna; *outfit*, *makeover*, och *party*. De minst accepterade orden här är *fuckad* och *hardcore*, men även dessa bemöts med relativt hög acceptans.

Sociala media är det kommunikationsfält som informanterna accepterade störst del av orden i. Den har högst acceptansnivå och nästan alla ord ligger högre än de högsta orden i de andra domänerna. I social media är det *boosta*, *dissa*, *loser*, *party* (interima) och *OMG* (ointegrerat) som är de mest accepterade orden.

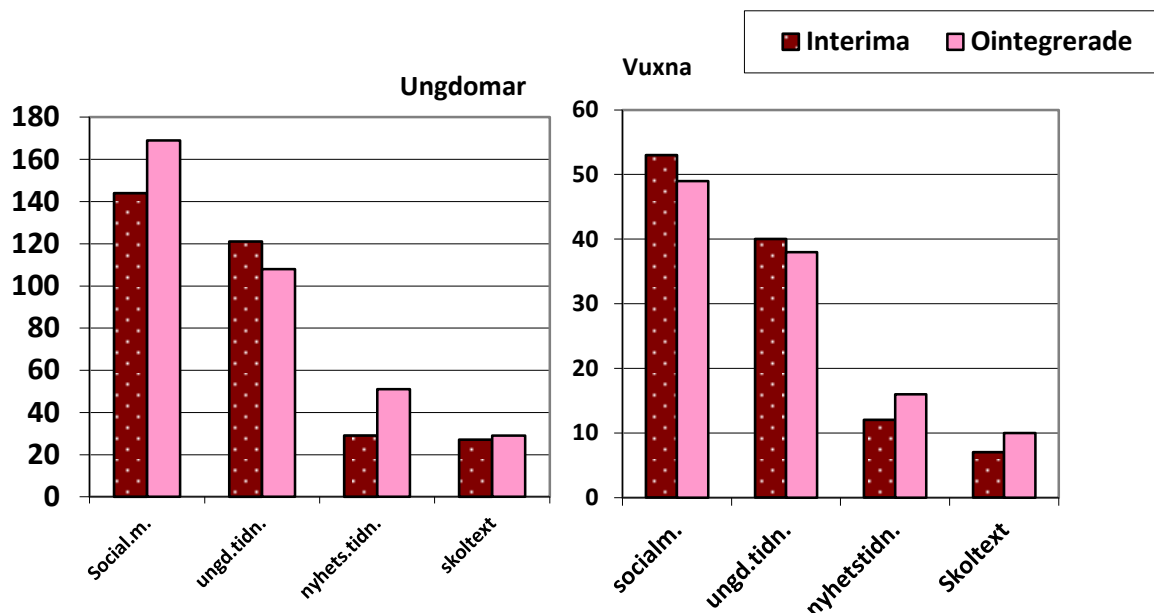
Vad gäller skoltexter har informanterna minst acceptans för användning av de engelska orden här, överlag 10–12 % acceptans. Det är däremot tydligt vilka ord som accepteras eller inte accepteras. Åter igen framgår orden *party*, *makeover*, och *outfit* som mest accepterade. De helt oaccepterade är däremot *boosta*, *fuckad*, och orden *hardcore*, *awkward* och *weird* är endast accepterade av en informant.

4.3 Attitydskillnad mellan interima och ointegrerade ord

I kommunikationsfälten tycks det finnas både *interima ord* och *ointegrerade ord* bland både minst och mest accepterade ord. Det finns alltså inget tydligt mönster av att deltagarna skulle acceptera någon typ av ord mer eller mindre. I varje kommunikationsfält valde informanterna om de anser att de enstaka orden går att använda i respektive kommunikationsfält.

I en sammantagen analys av informanternas val blev resultatet att båda grupper tillsammans anser att 483 interima ord och 470 ointegrerade ord går att använda i de olika kommunikationsfälten sammanlagt. Resultatet innebär således att ingen tydlig skillnad görs beroende på ordens anpassning till det svenska språket. Detta resultat ger en helhetsbild av alla kommunikationsfält hopslagna. För ett djupgående resultat undersöktes därför kommunikationsfälten enskilt för att jämföra och säkra resultatet om varje kommunikationsfält interima och ointegrerade ord.

Figurerna nedan visar hur många interima samt ointegrerade ord som accepteras räknat i förhållande till hur många som anser att de går att använda. De högsta spalterna får alltså högst acceptans för användning av de antingen interima eller ointegrerade orden.

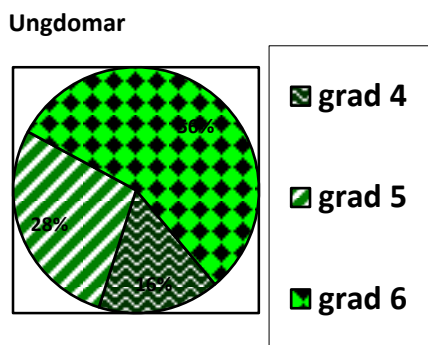
Figur 3a. Ungdomars acceptans av interima samt ointegrerade ord i sfärerna

Figur 3b. Vuxnas acceptans av interima samt ointegrerade ord i sfärerna

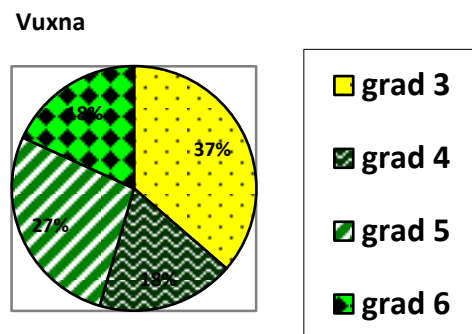
När dessa figurer läses ska de inte tolkas som att siffrorna i vänsteraxeln är procenttal eller ett resultat av hur hög acceptans det är. I undersökningen valde informanterna för varje ord om det kan accepteras i varje kommunikationsfält. Alltså är det inte lätt att skapa en figur som tydligt visar förhållanden mellan grupperna, orden ochfälten på samma gång. Det som är det intressanta är om informanterna gör större skillnad mellan de interima orden och de ointegrerade orden inom varje fält. Resultatet visar att inom båda åldersgrupperna har varje kommunikationsfält nästan jämnhöga siffror för ointegrerade och interima ord.

4.4 Attitydskillnad mellan åldersgrupperna

Majoriten av informanterna är positivt inställda till att engelska ord ibland ersätter svenska ord. I enkäten stod grad 1 för "Det stör mig mycket" (är alltså mycket negativ) och grad 6 stod för "det stör mig inte" (är mycket positiv). Alltså är grad 1–3 negativt och grad 4–6 positivt. Ingen valde grad 1–2, vilket är anledningen till att de inte finns med i figuren nedan.

Figur 4a. Ungdomarnas inställning till ordersättning

Figur 4b. Vuxnas inställning till ordersättning

Figurerna visar att 100 % ungdomar och 63 % av de vuxna har positiv inställning. Det innebär att en majoritet av alla informanterna har en positiv inställning till att engelska ibland kan ersätta svenska ord i kommunikation på svenska. Mest positiva är ungdomarna varav 56 % var *mycket positiva*, vilket endast 18 % vuxna var. De vuxnas mest enhetliga svar är på grad tre med 36 %, men eftersom grad 1–3 är negativa och grad 4–6 är positiva så tolkas de vuxnas attityder alltså som mestadels positiva.

5 Diskussion

Resultaten antyder att deltagarna har stor acceptans för användningen av engelska i kommunikation på svenska. De tycks också i sina egna motiveringar och öppna svar visa exempel på hur engelskan skulle bidra positivt till samhället genom exempelvis internationaliseringsmöjligheter och förenklad eller förbättrad kommunikation. Först sammanställer jag de resultat som pekar på att informanterna har mestadels positiva språkattityder. Sedan tolkas och diskuteras de attityder som framkommit från enkätens öppna svar då informanterna själva har fått motivera sig och skriva fritt. Till sist diskuteras jag skillnader och likheter mellan vilka ord som accepteras eller inte, samt vad det kan bero på.

5.1 Sammanfattning

Alla ungdomar är positivt inställda till att engelska ord ibland ersätter svenska ord i kommunikationen och 85 % anser även att engelskan borde accepteras *mer* i vardagen. Även

majoriteten av de vuxna är positivt inställda till engelska inslag i språket, men endast 55 % anser att engelska ord bör accepteras *mer* i kommunikationen.

I stort sett alla informanter använder orden, vilket tyder på att de har en positiv attityd till de engelska exempelorden. Språkattityder beskrivs av Bijvoet (2007:119) som värderande inslag i människors reaktioner på språkliga varieteter eller deras talare. Dessa inslag kan vara värderande inställningar eller beteenden som exempelvis att undvika vissa ord. Enligt denna förklaring borde eventuella negativa attityder ha påverkat informanternas språkanvändning så att de inte använder de engelska inslagen.

Informanterna fick fritt beskriva sin inställning till människor som använder många engelska inslag. Svaren blev därmed något svårtydda och mina egna tolkningar avgjorde om attityderna var positiva eller negativa. Resultatet blev att båda åldersgrupperna har mer positiva än negativa attityder till människor som använder mycket engelska när de talar svenska. Detta resultat är relevant för studien eftersom attityder till språk kan vara attityder till talaren, och i detta fall stämmer denna bild bra överens med informanternas inställning till användandet av engelska i förhållande till attityden till talarna.

Att informanterna inte heller gjorde skillnad på interima ord och ointegrerade ord tolkas som att det alltså inte spelar någon roll ifall ordet i fråga visar anpassning till svenskan eller inte. Hade exempelvis informanterna tagit avstånd från de typiskt engelska orden, så hade det yttrat sig i negativa språkattityder mot engelskan. Nu finns snarare en positiv attityd.

Det går också att diskutera språkattityder i olika användningsområden. Det tycks vara fler informanter som accepterar användningen av orden i kommunikationsfälten ungdomstidningar och sociala media än i nyhetstidningar och skoltexter. De förstnämnda innehåller ofta texter om mat, mode, dryck samt innehåller reklam; sfärer som innehåller mer engelska inslag än andra (Pettersson 2005:143). Detta kan möjligen ha gjort att informanterna är vana vid att höra engelska inslag där och därför är mer positiva till användningen. Andra sfärer som innehåller mycket engelska inslag är teknik, underhållning och sport (Gellerstam 1994:10), vilka också finns i sociala media och tidningar. Nyhetstidningar och skoltexter har en prägel som mer seriösa fält, vilket kan förklara att så få informanter har positiva attityder till att använda engelska ord i dessa fält. Det är dock inte säkert att den mestadels negativa attityden här är riktad mot engelska inslag överlag, utan kan kanske vara riktad mot själva innebörden av orden i dessa fält.

5.2 Språkattityder i informanternas motiveringar

Persson (2010:171) skriver att den yngre generationen och mellangenerationen svenskar är vana vid engelska som kontaktspråk och att ungdomar gärna gör skämtsamma nybildningar för att skilja sin stil från vuxengenerationens. Perssons resonemang tycks stämma överens med ungdomarnas motiveringar. De unga informanterna i min undersökning nämner att engelskan används mycket bland annat vid resor och att det därför hade varit bra att kunna engelskan mer vardagligt. Ungdomarna ger nämligen mestadels positiva motiveringar till just en större acceptans av engelskan i vardagen. Deras motiveringar om att engelskan skulle göra det svenska språket mer internationellt stämmer med vad Håkansson (2004:87f) nämner; att internationaliseringen mår bra av engelska inlån. Några ungdomar motiverar sin positiva inställning med att mer acceptans av engelskan skulle bidra till ett mer internationaliserat Sverige i positiv bemärkelse. De positivt inställda vuxna menar att internationaliseringen skulle må bra av det, att förändringen inte går att stå emot och att så länge orden är användbara och har ett syfte att använda så kan de accepteras.

Att språk förändras med samhället (Persson 2010:65) har både de vuxna och ungdomarna vetskap om. Många skriver i sina öppna enkätsvar att man inte kan hindra förändring eller utveckling. Några nämner också att de uppfattar engelskan som en följd av medias lättåtkomlighet.

De negativa motiveringarna på de öppna svaren tycks visa en inställning av att det skulle vara skadligt för svenska språket med mer engelska ord. Det är både ungdomar och vuxna i min undersökning som har denna inställning. Tydligast är det bland de vuxna som tycker att engelska inslag är lätta att missförstå, att vi ska vara rädda om vårt språk och att tillräckligt många ord redan accepteras. Det är förståeligt att med en ökning av inlån från engelskan finns det de som anser att det inte är bra. Det kan bero på ryktet om svenskans död, den som Gellerstam (1994:10f) och Josephson (2004: 154) anser inte är nära. Det kan också bero på att dessa personer har påverkats av negativa språkattityder från andra personer i sin närhet men det är inget som framkommer av min undersökning. Dessa inställningar överensstämmer med Nygårds (2002:12) förklaring i *Mål i mun*: att man antingen tycker att engelskan används för mycket och hotar det svenska språket, eller att det är naturligt att använda sig av engelska begrepp inom vissa områden.

Precis som i utredningen *Mål i mun* (2002:11) där de flesta informanterna inte tycker att engelskan används för mycket i Sverige, blev resultatet i min undersökning att de flesta

informeranter tycker att engelskan kan användas mer. Jag är medveten om att frågan inte ställdes på samma sätt som i *Mål i mun*, men attityderna som framkommer i *Mål i mun* samt i min undersökning kan kopplas till varandra. Nygård (2002) frågar nämligen om man tycker att engelskan används för mycket i Sverige medan jag frågar om man tycker att den bör accepteras mer. Det innebär alltså inte att de informanter som inte tycker att det används för mycket engelska skulle anse att man kan acceptera mer, men en viss positivitet kan trots det framgå i deras svar. I *Mål i Mun* (2002) var det de yngsta (15–19 år) som minst höll med om att engelskan används för mycket och också i min undersökning var ungdomarna (alltså de yngsta) mer positiva än vad de vuxna var till att engelskan bör accepteras mer. I *Mål i Mun* var 80 % av alla informanter positiva, och i min undersökning var det 85 %. Denna önskan om en mer accepterad användning av engelskan kan möjligen kopplas till att engelskan är en så stor del av ungdomars liv, bland annat i ungdomsspråk och i deras vardagliga liv som i tv, reklam och sociala media. En informant i min undersökning förknippar engelskan med ungdomarnas språk. En annan informant nämner att engelskan används för att talaren vill vara tuff, vilket kan förknippas med hur ungdomsspråk bland annat används för att särskilja sig från vuxna och deras språk.

Attityder kommer under den primära socialisationen (via föräldrarna), eller under den sekundära socialisationen (via skolkamrater och massmedier) (Bijvoet 2007:117). Det kan förklara att ungdomarna har så lika attityder. De påverkas ännu av sina skolkamrater, vilka de träffar varje dag. Ungdomarna och de vuxna träffas också flera dagar i veckan, och om ungdomarna tar till sig attityder av vuxna innebär det även att de vuxna har möjlighet att påverka. En annan anledning till att ungdomarna har väldigt lika svar och motiveringar kan vara att skolkamraterna kan ha påverkat varandras attityder, speciellt inom de grupper som eleverna identifierar sig med, eftersom attityder påverkas av grupployalitet och identifikation (Bijvoet 2007:128).

5.3 Acceptans av orden

Eftersom det inte var någon större skillnad mellan acceptansen av interima och ointegrerade ord diskuterar jag andra möjligheter till varför vissa ord accepteras mer än andra. Bijvoet (2007:120) nämner att vissa ord som anses vara mer korrekta, logiska, eller vackrare troligen får en mer positiv bedömning och att attityden återspeglar hur vi ser på talarna. Eftersom

attityden till talarna (som använder mycket engelska) i min undersökning var positiv hos majoriteten är det troligt att attityderna istället har med ordens betydelse att göra.

Det mönster man kan se bland de mest accepterade orden i alla fält förutom social media är att *outfit* och *makeover* accepteras av många. Inget av dessa ord anpassas efter svenskans uttal eller stavning, och de används inom samma områden. Det kan indikera att dessa engelska ord har fått en stor plats i svensk kommunikation och kanske till och med används mer än den svenska motsvarigheten. Orden kanske förknippas med något positivt och glädjande dessutom. De ord som inte accepterades var nämligen mestadels nedvärderande ord som kan tänkas väcka mer negativa känslor. Det är också förståeligt att det i nyheter – som ska vara objektiva – anses vara opassande att använda ord som *loser*, *fuckad* och *dissa*, vilket är en möjlig förklaring till att dessa ord bemöttes med så låg acceptans i detta fält.

Det kan också finnas en annan förklaring till varför de engelska orden i ungdomstidningsfältet bemöttes med stor acceptans. Det är möjligt att det uppfattas som mer acceptabelt med engelska ord här eftersom ungdomar är vana vid att använda engelska, speciellt som ett kontaktspråk. Det används även för att skilja ungdomars stil från vuxnas eller göra skämtsamma nybildningar (Persson 2010:171). Bland informanterna skriver en vuxen att hen kopplar användningen av engelska till något som är ungdomligt. Det kan möjligen också uppfattas som en anpassning till ungdomstidningars målgrupp. Många av ungdomarna i min undersökning menar att de själva använder mycket engelska inslag i sin kommunikation. Dessa faktorer kan ha bidragit till att ungdomstidningar kan innehålla många engelska inslag och att detta accepteras.

Majoriteten av informanterna har en positiv attityd till engelska inslag i svenskan. Eftersom Persson (2010:171, 205) har skrivit att den yngre generationen och mellangenerationen svenskar vant sig vid engelskan bland annat som ett kontaktspråk, och att de använder språket för att skilja sin stil från vuxengenerationen, hade jag också förväntat mig att ungdomarna i min undersökning skulle vara de mest positiva av informanterna, vilket också resultatet visar. Jag hade däremot inte räknat med att majoriteten vuxna också skulle ha en positiv attityd. Det var också intressant att upptäcka att informanterna inte visade någon attitydsmässig skillnad på om orden visar anpassning till svenska språket eller inte. Jag hade tron om att det skulle anses mer acceptabelt att använda lånord som enkelt anpassas till det språk det används i eftersom korrekta ändelser etc. underlättar uttalet. Men kanske det är så att man bör fundera lite mer på att det finns andra faktorer till varför man föredrar vissa ord

framför andra, så som ordens innebörd, känsloladdning och användbarhet. Kanske det vore bra att i framtiden alltid också se attityderna till själva orden när man undersöker attityderna till det språk som lånorden ursprungligen kommer från. Detta skulle samtidigt kunna leda till mer förståelse av hur vissa domäner använder engelskan så mycket att man talar om domänförluster. Kanske det är möjligt att det inte bara är just det internationella språket engelska som är den bakomliggande faktorn, utan även ordens användning. Informanterna i min undersökning föredrar exempelvis engelska orden signifikant mycket mer i sociala media än i nyhetstidningar. Användbarheten skulle logiskt sett kunna vara lika hög i båda områdena, men de känsloladdade orden passar inte in i nyhetstidningar som de gör i sociala media. Alltså bör man vara medveten om att ordens betydelse och användningsområden gör stor skillnad på var man accepterar ordens användning.

5.4 Vidare forskning

De positiva attityderna som framkommer i den här studien kan bero på att vuxna och ungdomar vistas i samma miljö till vardags. Det skulle vara intressant att vidare undersöka ungdomar och vuxna från helt olika miljöer, arbeten och kanske mer blandade åldrar. Det hade också varit intressant att göra en större studie med personer i olika åldrar såsom exempelvis 15–19 år, 20–29 år osv, för att undersöka samma attityder i åldrarna som Nygård (2002), men med informanter som arbetar eller studerar på samma skola.

Litteratur

- Andersson, Lars-Gunnar (1985). *Fult språk: svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm: Carlsson
- Bijvoet, Ellen (2007). Attityder till språk. I: Sundgren, Eva (red.) (2007). *Sociolingvistik*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Frenneson, Sara (2005). "Shit, den dissen var nice." *Om användandet av engelska lånord i ungdomars diskussioner på Internet*. Hämtad 02/04/2014 från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/19248/1/gupea_2077_19248_1.pdf
- Garrett, Peter (2010). *Attitudes to language*. Cambridge University Press
- Gellerstam, Martin (1994). *Ordförrådets härledning I: Arv och lån i svenskan: sju uppsatser om ordförrådet i kulturströmmarnas perspektiv*. Stockholm: Norstedt
- Håkansson, Gisela (2003). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur
- af Hällström-Reijonen, Charlotta (red.) (2008). *Språk i Norden 2009: Tema: Språkpolitik och språkattityder*. [Oslo: Språknämnderna i Norden]
- Josephson, Olle (2011). *Ju: ifrågasatta självklarheter om svenskan, engelskan och alla andra språk i Sverige*. 3. uppl. Stockholm: Norstedt
- Kolu, Jaana (2011). Språkkontaktdrag i Haparandaungdomars muntliga och skriftliga kommunikation. I: *Svenskans beskrivning (2011): [SvB.] 31, Förhandlingar vid Trettioförsta sammankomsten för svenskans beskrivning, Umeå den 20–21 maj 2010*. Umeå: Institutionen för språkstudier, Umeå universitet
- Kommittén för svenska språket (2002). *Mål i mun* [Elektronisk resurs]: förslag till handlingsprogram för svenska språket. Bilagor. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer hämtad 01/01/2014 från <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/1443>
- Lagerholm, Per (2010). *Språkvetenskapliga uppsatser*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Nationalencyklopedin* (2014). Hämtad 16/06/2014 från <http://www.ne.se/modeord>
- Norstedts stora svensk-engelska ordbok = Norstedts comprehensive Swedish-English dictionary*. 3., [utök.] uppl. (2000). Stockholm: Norstedts ordbok
- Nuolijärvi, Pirkko. Språkdeklarationens mål och Importordsprojektets mål. I: af Hällström-Reijonen, Charlotta (red.) (2008). *Språk i Norden 2009: Tema: Språkpolitik och språkattityder*. [Oslo: Språknämnderna i Norden]
- Olausson, Peter (2010). *Nya ord med historia*. Bromma: Ordalaget

- Persson, Rune (2010). *Svenska ord från forntid till nutid: arv och lån – en kulturhistoriskt orienterad överblick över vårt ordförråd och dess framväxt under många sekler*. 1. uppl. Norsborg: Recito
- Sandström Peter (2004). Ungdomar är ofta kreativa språkbrukare. Finlandssvenskt ungdomsspråk kartläggs. I: *Meddelanden från Åbo Akademi nr 16, 12.11.2004*. Åbo Akademi. Hämtad 17/06/2014 från http://web.abo.fi/meddelanden/forskning/2004_16_ungdomssprak.sht
- Svenska akademiens ordbok [Elektronisk resurs]*. (1997-). Göteborg: OSA-projektet
Tillgänglig på Internet: <http://g3.spraakdata.gu.se/saob>
- Svenska akademiens ordlista över svenska språket*. 13. uppl. (2006). Stockholm: Svenska akademien
- Vetenskapsrådet (2010). Ämnesöversikter 2010. Ämnesrådet för humaniora och samhällskunskap. Hämtad 06/01/2014 från <http://www.vr.se/genvagar/humanioraochsamhalle.4.12fff4451215cbd83e4800021032.html>
[av vetenskapsrådet 2010](#)
- Westman, Margareta (1994). *Svenskt och engelskt. I: Arv och lån i svenskan: sju uppsatser om ordförrådet i kulturströmmarnas perspektiv*. (1994). Stockholm: Norstedt

Bilaga

ENGELSKAN I SVENSKAN

En enkätstudie om attityd till engelska ord i svenskt språk

av Maria Haglund
mariahaglund_@hotmail.com

Detta är en anonym enkätstudie. Insamlade bidrag till studien kommer endast att användas i forskningssyfte och vid redovisning av resultaten. Du som person är helt anonym. Skolans namn kommer inte att uppges vid publicering, men relevant fakta såsom yrke, kön och ålder kan synas. Genom din underskrift ovan ger du ditt samtycke till studien. Om du vill veta resultaten från studien kan du kontakta mig på ovanstående emailadress.

Jag samtycker att mitt bidrag används i forskningssyfte

ENGELSKAN I SVENSKAN

En enkätstudie om attityd till engelska ord i svenskt språk

Jag är ... MAN / KVINNA FÖDD ÅR _____.,

STUDERAR PROGRAM/JOBBAR SOM _____.

1. KÄNNER DU TILL FÖLJANDE ORD ELLER VARIANTER AV DEM?

Har hört Har inte hört

a) Boosta	☐	☐
b) Fuckad	☐	☐
c) Outfit	☐	☐
d) Dissa	☐	☐
e) Loser	☐	☐
f) Party	☐	☐
g) Hardcore	☐	☐
h) Please	☐	☐
i) Oversize(kläder)	☐	☐
j) Facts	☐	☐
k) Makeover	☐	☐
l) OMG! (Oh my God)	☐	☐
m) Like	☐	☐
n) Awkward	☐	☐
o) Weird	☐	☐

2. VILKET/VILKA ORD ANVÄNDER DU I KOMMUNIKATION I VARDAGSSAMMANHANG?

Kryssa här:

Kryssa här:

a) Boosta	☐	i) Oversize (kläder)	☐
b) Fuckad	☐	j) Facts	☐
c) Outfit	☐	k) Makeover	☐
d) Dissa	☐	l) OMG!	☐
e) Loser	☐	m) Like	☐
f) Party	☐	n) Awkward	☐
g) Hardcore	☐	o) Weird	☐
h) Please	☐		

3. HUR ÄR DIN INSTÄLLNING TILL ATT ENGELSKA UTTRYCK ANVÄNDS ISTÄLLET FÖR DEN SVENSKA MOTSVARIGHETEN? Sätt ett kryss på skalan där 1 är mycket negativ och 6 är mycket positiv.

Det stör mig Det stör mig inte
 mycket _____

1	2	3	4	5	6
☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. TYCKER DU ATT MAN KAN ANVÄNDA ORDEN I TAL ELLER SKRIFT INOM DESSA OMRÅDEN? Kryssa i de olika alternativ där du tycker att det går bra, för varje ord. Med sociala media menas bland annat Facebook och bloggar.

	Nyhets- tidningar	Ungdoms- tidningar	Social media	Skol- texter
a) Boosta	☐	☐	☐	☐
b) Fuckad	☐	☐	☐	☐
c) Outfit	☐	☐	☐	☐
d) Dissa	☐	☐	☐	☐
e) Loser	☐	☐	☐	☐
f) Party	☐	☐	☐	☐
g) Hardcore	☐	☐	☐	☐
h) Please	☐	☐	☐	☐
i) Oversize(kläder)	☐	☐	☐	☐
j) Facts	☐	☐	☐	☐
k) Makeover	☐	☐	☐	☐
l) OMG!	☐	☐	☐	☐
m) Like	☐	☐	☐	☐
n) Awkward	☐	☐	☐	☐
o) Weird	☐	☐	☐	☐

5. VAD HAR DU FÖR UPPFATTNING OM PERSONER SOM ANVÄNDER MÅNGA ENGELSKA UTRYCK NÄR DE TALAR SVENSKA I VARDAGEN?

6. Det finns många åsikter om hur språk påverkar varandra, både positiva och negativa.
Fundera på vad du tycker och svara på frågan:
TYCKER DU ATT ENGELSKA ORD ALLMÄNT BÖR ACCEPTERAS MER I SVENSKAN?

Ja

Nej

Motivera ditt svar:

Tack för din medverkan!